

Handläggare
Catrine Ahlman
Telefon: 08-50825155
Aida Hammami
Telefon: 08-50825182

Till
Socialnämnden
2023-08-29

Remiss av Betänkandet - Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/805

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

En remiss av delbetänkandet av Skolsäkerhetsutredningen – Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28) har inkommit till socialnämnden från kommunstyrelsen.

Ett antal fall av grövre våld har inträffat i grund- och gymnasieskolor under senare tid, i vissa fall med dödlig utgång. Med anledning av detta har en utredning tillsatts av regeringen med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Utredningen föreslår att Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ska utgöra en central stödfunktion med uppdrag att bidra med kunskapsstöd i individärenden till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar oro för att en eller flera individer ska genomföra en skolattack.

Utredningen framhåller att samverkan är en viktig komponent i såväl det bredare brottsförebyggande arbetet som i arbetet med att förhindra och försvåra skolattacker. Vidare redogör utredningen även för erfarenheter och lärdomar efter inträffade skolattacker i Sverige och andra länder. Utifrån dessa erfarenheter och lärdomar föreslår utredningen att CVE tillsammans med Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska få i uppdrag att ta fram ett metodstöd för skolväsendets förebyggande arbete mot skolattacker. CVE föreslås få en samordnande roll för uppdraget.

Socialförvaltningen ser positivt på att arbetet med att förebygga skolattacker inkorporeras som en del i ett övergripande och samordnat arbete, där flera aktörer i samhället samarbetar för en ökad trygghet i skolmiljön. Både skolans och socialtjänstens roller i detta arbete är viktigt utifrån dessa myndigheters långtgående

kunskaper om och särskilda ansvar för barn och unga, men också utifrån kommunens lagstadgade ansvar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i kommunen. Det föreslagna metodstödet bedöms kunna bidra till ökad likställighet i kommunernas arbete mot skolattacker med fokus på enhetlig styrning, struktur och samsyn i samarbetet.

Utredningen föreslår också en ny sekretessreglering för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden samt ny personuppgiftsreglering, med koppling till CVE:s hantering av det föreslagna uppdraget att CVE ska kunna ge stöd i individärenden vid oro för en skolattack och därmed hantera personuppgifter. Förvaltningen förstår behovet av ett ändamålsenligt och effektivt stöd i arbetet för att förebygga och förhindra skolattacker och andra våldsdåd och CVE utgör en viktig instans och kunskapskälla i detta, men vill samtidigt tydliggöra att det åligger andra huvudmän såsom exempelvis skola, socialtjänst, polis, kriminalvård, frivård och psykiatri att vid behov agera och fatta nödvändiga beslut om åtgärder eller stödsatser för enskilda vid oro eller händelse för att förhindra och förebygga skolattacker.

Utredningens bedömning är att förslagen inte innebär ökade kostnader eller minskade intäkter för kommunerna samt att de inte heller påverkar det kommunala självstyret. Förvaltningen anser emellertid att en bedömning av eventuella konsekvenser av utredningens förslag för kommunernas vidkommande, behöver göras på nytt längre fram inom ramen för arbetet med slutbetänkandet och framtagande av det föreslagna metodstödet, då det behöver bli tydligare och mer konkret vem som ska ansvara för vad och dess konsekvenser, innan bedömningen görs.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

En remiss av betänkandet Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28) har inkommit till socialnämnden från kommunstyrelsen för besvarande.

Ärendet

Ett antal fall av grövre våld har inträffat i grund- och gymnasieskolor under senare tid, i vissa fall med dödlig utgång. Med anledning av detta har en utredning tillsatts av regeringen med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö.

Utredningen föreslår att CVE ska utgöra en central stödfunktion med uppdrag att bidra med kunskapsstöd i individärenden till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet

hanterar oro för att en eller flera individer ska genomföra en skolattack.

Utredningen framhåller att samverkan är en viktig komponent i såväl det bredare brottsförebyggande arbetet som i arbetet att förhindra och försvåra skolattacker. I individärenden vid oro för skolattacker kan samverkan behöva ske mellan till exempel skolan, socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården. För att samverkan ska fungera behövs styrning, struktur och samsyn. I utredningen redovisas exempel på befintliga lokala samverkansformer för brottsförebyggande arbete i många av landets kommuner och beskrivningar av hur dessa fungerar. Utredningen identifierar även olika typer av hinder och utmaningar för samverkan samt anger också ett antal utgångspunkter för en lämplig organisering av samverkansorgan för att förhindra skolattacker. I utredningen behandlas frågan om lämplig organisering av lokala eller regionala operativa organ för samverkan i individärenden som rör oro för skolattacker. Utredningen föreslår att arbetet med att förebygga skolattacker inkorporeras i redan befintliga samarbetsformer och i skolans befintliga verksamhet så långt det är möjligt.

Utredningen redogör även för erfarenheter och lärdomar efter inträffade skolattacker i Sverige och andra länder. Utifrån dessa erfarenheter och lärdomar föreslår utredningen att CVE tillsammans med Skolverket och SPSM ska få i uppdrag att ta fram ett metodstöd för skolväsendets förebyggande arbete mot skolattacker. CVE föreslås få en samordnande roll för uppdraget. Arbetet ska inriktas mot metoder för att tidigt upptäcka elever som uppvisar oroväckande beteenden som inte är begränsade till akademiska eller disciplinära svårigheter eller specifikt våldsamt beteende och för att hantera oro på ett strukturerat sätt. Metoder och arbetssätt kan tas fram efter kartläggning och analys av metoder som används i andra länder.

Utredningen föreslår vidare en ny sekretessreglering för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden samt ny personuppgiftsreglering, med koppling till CVE:s hantering av uppdraget att ge stöd i individärenden vid oro för en skolattack.

Utredningen konstaterar att det inte är ändamålsenligt att inrätta nya operativa samverkansorgan som täcker samtliga av landets kommuner enbart med syfte att samverka i individärenden vid oro för skolattacker, eftersom dessa ärenden är ovanliga i många kommuner.

Utredningens förslag förväntas få ekonomiska konsekvenser för staten, i huvudsak genom att CVE behöver förstärka sin bemanning med motsvarande två årsarbetskrafter för att kunna fullgöra det föreslagna uppdraget. Enligt utredningens uppskattning uppgår

denna kostnad till fyra miljoner kronor år 2025. Uppdraget för CVE, Skolverket och SPSM att ta fram ett metodstöd kommer uppskattningsvis att kosta två miljoner kronor år 2024.

Konsekvensanalysen visar även utredningens bedömning att förslagen inte innebär ökade kostnader eller minskade intäkter för kommunerna och inte heller påverkar det kommunala självstyret.

Utredningens förslag om att CVE ska ge stöd i individärenden vid oro för skolattacker och i samband därmed hantera personuppgifter innebär ett intrång i den registrerades personliga integritet.

Utredningen bedömer att förslaget utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i syfte att säkerställa att aktörer som hanterar oro för en skolattack kan få ett ändamålsenligt och effektivt stöd i arbetet för att förebygga och förhindra sådana våldsdåd. Att så sker är enligt utredningen i ett generellt allmänt intresse.

Utredningen har genomfört en konsekvensanalys utifrån barnkonventionen där man bland annat konstaterade att det är uppenbart att en skolattack har en stor effekt, inte bara på de som direkt utsätts för våld, utan för alla barn som befinner sig i skolmiljön. Att vidta åtgärder för att motverka skolattacker är således i enlighet med de skyldigheter som följer av barnkonventionen. De föreslagna åtgärderna mot skolattacker ingår därvid som viktiga komponenter i den övergripande strävan att uppnå en trygg skolmiljö, vilket också kan bidra till att säkerställa att andra rättigheter som barn har förverkligas, exempelvis rätten till utbildning.

Jämställdhetsanalys

I Sverige och i övriga länder är pojkar överrepresenterade som utförare av genomförda och planerade skolattacker.

I det övergripande arbetet att skapa tryggheten i skolan omfattar det förebyggande arbetet även ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska prägla utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar.

I det förebyggande arbetet med att skapa åtgärder är det viktigt att ta hänsyn till att pojkar och flickor kan utsättas och uppleva skilda former av otrygghet, kränkningar, våld och ofredanden

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 23 augusti 2023 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 24 augusti 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen i Stockholms stad är positiv till utredningens förslag om att CVE ska fortsätta utgöra en nationell stödfunktion för att stärka och utveckla det lokala och regionala förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och ensamma våldsverkare/skolattacker. CVE:s uppdrag att samordna, utbilda och sprida forskningsbaserad kunskap om hur kommuner kan arbeta kunskapsbaserat och förebyggande mot skolattacker, samt bidra operativt med stöd via stödtelefonen eller mobila stödteamet vid oro kring oidentifierade individärenden, utgör en viktig del i att förhindra och förebygga attentat. Förvaltningen anser det positivt att kunskap och erfarenheter från arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism i stort tas tillvara i uppbyggnaden av arbetet med att förebygga skolattacker.

Utredningens förslag om att det förebyggande arbetet ska inkorporeras som en del i ett befintligt övergripande samordnande arbete där flera aktörer redan samarbetar för ökad trygghet i skolmiljön, bedöms positivt för att på så vis inte ytterligare belasta redan ansträngda verksamheter med ytterligare samverkansforum. Förvaltningen instämmer vidare i utredningens slutsatser att psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättning är en av flera riskfaktorer att ta med i hotbedömningen. Därför är hälso- och sjukvården en betydelsefull samarbetspart och förvaltningen välkomnar förslag på hur hälso- och sjukvården kan bli en naturlig del i det lokala förebyggande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Utredningen bedömer att personuppgifter till viss del behöver utbytas i samarbetet kring att förebygga skolattacker och att den befintliga sekretesslagstiftningen är otillräcklig för att en tillräckligt bra hotbild ska kunna tas fram. Av utredningen framgår det dock inte tydliga överväganden som motiverar denna typ av intrång i den personliga integriteten, samt vilken roll CVE ska ha när centret ändå inte har ansvar eller mandat att fatta beslut om åtgärder och stödinsatser till enskilda, utan det åligger andra huvudmän lokalt att agera och fatta erforderliga beslut. Förvaltningen skulle gärna hellre se andra förslag på hur CVE:s kunskap skulle kunna tillvaratas i enskilda ärenden och hur kunskap om hantering och utfall av olika ärenden skulle kunna aggregeras på nationell nivå och bidra till gemensamt lärande och nyttjande på både nationell, regional och lokal beslutsnivå.

Utredningens konsekvensanalys visar att förslagen inte kommer innebära ökade kostnader eller minskade intäkter för kommuner och inte heller påverkar det kommunala självstyret. Förvaltningen anser dock att det är för mycket som är oklart än så länge kring roller och ansvar för CVE respektive ansvariga lokala myndigheter, för att

kunna bedöma eventuella ökade kostnader för kommunerna. Därför föreslår förvaltningen att en bedömning av eventuella konsekvenser av förslagen för kommunernas ekonomi görs på nytt längre fram inom ramen för arbetet med förslaget metodstöd och slutbetänkande.

Förvaltningen ser positivt på utredningens barnkonsekvensanalys och att utredningen så tydligt lyfter fram vikten av stärkt samverkan mellan skola, polis och socialtjänst med flera aktörer för ökad trygghet i skolmiljön.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Betänkandet - Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-08-17
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-08-17